

פרשת בשלח שיחות החלבן

גליין מס' 3, י' שבט ה'תשע"ב

רוצה לקבל את העלון כל שבוע? לחץ כאן

"ויקח משה את עצמות יוסף עימו" - התכללות משה ויוסף

המקראות משמע שהלקיחה נועדה בשביל יוסף, לקיים את השבועה, ולא בשביל קריעת הים. אלא שעומק העניין הוא, שהנה כשיוסף השביע את בני ישראל, באמת לא הייתה כוונתו בשביל עצמו כלל. שכן יוסף הוא צדיק יסוד עולם, ותכונתו היא אך ורק למען ההשפעה לאחרים. כל מחשבותיו ומעשיו ופעולותיו אך ורק בשביל ישראל. ואכן, ידע יוסף את כוחו, את סגולת נשמתו העליונה, וידע ברוח קודשו שעתידים ישראל לעמוד מול הים, ולכן השביע את ישראל שיקחוהו עמם, כשהוא מכוון בזאת למען יהיה הים נבקע להם, בזכות ארונו. נמצא שגם שבועה זו, לא בשביל עצמו היתה, אלא בשביל ישראל, להיטיב להם ולהעלותם מארץ מצרים.

מכל מקום עדיין יש ליישב, שכן מלשון האריז"ל משמע שהטעם שלקח משה את הארון היה בשביל קריעת הים, והלא לכאורה היה הדבר בגלל השבועה. אלא שבאמת משה

לקח את ארונו של יוסף מכוח השבועה, ואולם היה יכול להוליכו אצל עם ישראל, ומדוע לקחו עימו ממש? על זה האריז"ל בא ומלמד שמשה עשה מעשה נוסף, והיינו שלא רק העלה את הארון עם בני ישראל, אלא לקחו עימו ממש, "ויקח משה את עצמות יוסף עימו". וסוד העניין, שכדי לבקוע את הים הוסיף משה מדרגה גדולה יותר והיינו שפעל לכלול עצמו עם יוסף, כדי שמכוח שניהם יבקע הים לישראל. זה סוד "ויקח משה את עצמות יוסף עימו", התכללות אורו של משה עם אורו של יוסף. ובלשון הזוהר - "משה ויוסף כחדא אזלי".

"ויקח משה את עצמות יוסף עימו"

פרשת בשלח. פרשת הגאולה הגדולה, גאולת מצרים והגאולה העתידית. בפרשה זו התנוצצה הגאולה השלמה, שתופיע באור גדול בעתיד, 'אז ישיר משה'. בתחילת הפרשה רמוזות הכנות רוחניות עצומות לקראת נס קריעת הים, והכנה מרכזית היא הפסוק - "ויקח משה את עצמות יוסף עימו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם". משה

ויוסף מתאחדים יחדיו, שני המאורות הגדולים. בפשטי המקראות משמע שלקחת יוסף היא בגלל השבועה, ומשה דואג שלא להשאירו במצרים. כביכול נעשה הדבר בשביל יוסף. ואולם, רואים אנו במדרש שכל כוח קריעת הים בא בזכות יוסף צדיקא - "הים ראה וינוס", מה ראה? - ארונו של יוסף. הנס האדיר והגדול של קריעת ים סוף, הנס שבו התגלו

האורות העתיקים והעתדיים, הגנוזים ומוכנים לדורות אחרונים, - נעשה מכוחו של יוסף, צדיק יסוד עולם. יתירה מזאת, מדברי האריז"ל משמע שכל עצם לקחת ארונו של יוסף על ידי משה נועד בשביל קריעת הים. שמשה ידע שצריכים ישראל לעבור דרך הים, ולכן לקח ארונו של יוסף, כדי שיבקע הים. וכך כתב האריז"ל: "וכיון שראה משה שהיו מוכרחין לילך דרך המדבר ים סוף, והיו צריכים לעבור הים, לקח עצמות יוסף עימו, לבקוע הים, כעניין הים ראה וינוס". והנה יש מקום לשאול על דברי האריז"ל, שהלא מפשטי

התכללות משה ויוסף כדי לגאול את ישראל

ננסה ב"ה לבאר דברי האריז"ל במושגים גלויים יותר. האריז"ל מלמד שמשה הוא בחינה גבוהה ועליונה, שכדי לפעול את נס קריעת הים והכניסה לארץ הוצרך להלביש את בחינתו הגבוהה במידתו של יוסף הצדיק. ובאמת כבר מצינו שיעקב אבינו הוזקק ליוסף כדי לגלות את אורו לעם ישראל. כך, יוסף המשיך את אורו של יעקב אל השבטים, כי זוהי מעלתו ומדרגתו של יוסף, להיות מאחד ומחבר את האורות העליונים עם העולם הזה ומושגיו. גם כאן, משה הוצרך לאורו של יוסף, כדי שישמש עבורו מעין כלי, להלביש את האור הזך והמופשט, שיוכל להתגלות בעולם.

והנה יסוד העניין הוא, שבחינת משה היא עליונה ונשגבה, שהיא עצמות אור התורה ממש, שהיא פנימיות ישראל. לעומת זאת, יוסף הוא בחינת צדיק, שהוא הכוח הפועל בעולם הזה. עיקר מידתו של הצדיק הוא עניין שמירת הברית, שהיא למעשה שליטה מוחלטת על הכוחות הגשמיים וניווטם אך ורק על פי הקדושה. הברית היא קדושת הגוף, והתורה היא קדושת הנשמה. אין הנשמה יכולה להתגלות בגוף פגום ומסואב. שמירת הברית היא הפתח אל התורה והתגלותה על האדם. כך, בברכת המזון אנו מזכירים את שתי הבחינות הללו, בברכת הארץ, "ברית ותורה", כי ירושת הארץ היא מכוח הברית והתורה. הברית היא קדושת הגוף והתורה היא קדושת הנשמה. אין תורה ללא ברית ואין ברית ללא תורה. זהו סוד חיבורו של יוסף ומשה.

שמירת הברית כוללת את תיקון הנפש והרצון. זוהי מידת היסוד, שהיא כללות כל כוחות הנפש באיזון ומשקל נכון. ללא שמירת הברית, ללא תיקון הנפש והרצון, לא יוכל האדם להתאחד עם רוממות התורה וקדושתה, כי אין לו כלים ראויים להכילה. אמנם יכול הוא להיות ידען גדול, אך זיווה וקדושתה של התורה מותנית היא בברכת הרצון וקדושתו, בטהרת הלב וכוונתו לשם שמים. זוהי קדושת הברית, עוצמת קדושת הנפש של ישראל, טהרת הלב וזכות האישיות. התורה הלא גבוהה היא מאוד, עוצמת אורה מבהיק בלי גבול ומידה, עד שקשה מאוד להיות האדם מתרומם אליה ומתאחד עם רוב קדושתה. צריך הוא להכין עצמו מאוד, לעבוד ולעמול על עצמיות מידותיו ועמקי רצונותיו.

זוהי עבודת הברית, מרחב החיים הנפשיים והמידותיים, זהו אורו של יוסף הצדיק. מכוח יוסף אפשר להגיע לאורו האדיר והנורא של משה. משה מתלבש ביוסף, ויוסף נעשה מבוא ופתח אל רוממות אדון הנביאים, אשר בכל בית ה' נאמן הוא.

עם ישראל אינו מלאכים המשרתים במרום בלבד. ישראל הם ילודי אישה, לבושי חומר. דווקא המשכת האור אל העולמות הללו, אל הגוף והנפש, אל חיי השעה, היא מעלתם הגדולה של ישראל. יוסף הוא המכונן את גילוי האלוקות בעולם הזה, ומשה הוא הממשיך את האצילות העליונה, שתהיה מופיעה ומתלבשת בגוף הגדול והמקודש, שהוכן בכוחו של יוסף.

ברית ותורה

משה ויוסף הם בחינת החכמה והצדקות. החכמה היא אצילית מאוד, זכה וגבוהה. היא מתאחדת עם עולם המחשבה המופשט והגבוה. דווקא בגלל גובהה, אין היא יכולה להתגלות בעושר מציאותה בעולם הזה. העולם הזה זקוק לגילויים מוחשיים יותר, מלובשים בלב ורגש חם. הצדיק, הוא בעל הלב החם, בעל הקדושה הגלויה, מלא תפילה, מלא אהבה ומידות קדושות. קדושתו קרובה יותר להיקלט אצל ההמון, להיות מושפעים מרשמי הקודש הזוהרים ממנו ומתנוצצים אל נשמות המתקרבים אליו. החכם בוודאי עליון הוא מאוד, ואף עדיף מנביא, אלא שהחכמה לרום גובהה, אין היא נכנסת בכלי העולם הזה לחשוף קדושתה במוחש ומורגש. היא ממעל למרחבי הקליטה של החוש והרגש. דווקא הצדיק, קדושת הברית, הוא המלביש את האור וממחישו בעולם הזה.

משה הוא פנימיות הדעת, ויוסף הוא הלב, שלמות המידות ותפארתם. חכם וצדיק, עומק דעת עם לב טהור. שניהם יחדיו מהווים שיעור קומה שלם של גאולה, של "וידעת היום והשבות אל לבבך", של 'צדיק ולמדן' בלשון רבי נחמן, ומכוח שניהם, ברית ותורה, זוכים אנו לירשת הארץ ולניסים המופלאים של קריעת הים והגאולה הגדולה, אז והיום. שנזכה לטהר לבבנו ברצונות קדושים, ולהעצים מוחנו בהשגות של תורה, ומהרה נזכה לאורו של יוסף ומשה שילכו כאחד להביא גאולה לעולם, אמן ואמן.